Johtava lainsäädäntöasiantuntija Kaj von Hertzen
Valtiontalouden tarkastusvirasto

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: HE 72/2024 vp laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Asiantuntijalausunto- ja -kuulemispyyntö 3.9.2024 sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokoukseen 10.9.2024

Lausunto hallituksen esityksestä HE 72/2024 vp laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt valtiontalouden tarkastusvirastolta, jäljempänä tarkastusvirasto, asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 72/2024 vp laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta, jäljempänä hallituksen esitys, valiokunnan kokousta 10.9.2024 varten. Tarkastusvirasto kiittää tilaisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 5 §:ää muutettavaksi siten, että sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myönnettävien valtionavustusten (ns. STEA-avustukset) takaisinperintä siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriöltä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen, jäljempänä STEA, tehtäväksi. Lakia sovelletaan valtion talousarviossa sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoitusta varten momentille 33.90.50 osoitettuihin varoihin. Ehdotuksella pyritään tehostamaan avustuksiin liittyviä menettelyjä ja vähentämään niistä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Sen uskotaan muun muassa nopeuttavan takaisinperintäasioiden käsittelyä ja yksinkertaistavan avustusmenettelyä esimerkiksi kuulemisen osalta.

Tarkastusvirasto pitää ehdotettua takaisinperintätehtävän siirtoa johdonmukaisena siihen nähden, että STEA:lla on ollut keskeinen rooli useimmissa takaisinperintäasioissa jo nykyisen voimassa olevan lainsäädännön ja käytännön perusteella. Osa takaisinperintäpäätöksistä on perustunut STEA:n suorittamaan valvontaan ja tarkastuksiin sekä sen niiden perusteella tekemiin takaisinperintäesityksiin. Muissakin takaisinperintäasioissa STEA:lla on yleensä ollut keskeinen rooli asiantuntijalausunnon antajana. STEA on myös vastannut nykyisen lain nojalla STM:n tekemien takaisinperintäpäätösten täytäntöönpanosta. Näillä perusteilla voidaan katsoa, että STEA:lla on STM:n ohella paras asiantuntemus sosiaali- ja terveysalan järjestöjen valtionavustusten takaisinperintätehtävän hoitamista ajatellen. STEA:n takaisinperintäasioissa jo olemassa olevan vahvan roolin vuoksi varsinaisen takaisinperintävastuun siirtämisellä sille voi olla myös toimintaa tehostava vaikutus. Valtionavustuksen käytön valvonnan ja mahdollista takaisinperintää koskevan valtionapuviranomaistehtävän välillä olisi hallituksen esityksessä esitetyssä mallissa entistä tiiviimpi yhteys.

Yllä esitetyillä perusteilla tarkastusvirasto arvioi ehdotetun muutoksen kokonaisuutena hyödylliseksi ja kannatettavaksi. Tarkastusvirasto muistuttaa kuitenkin, että uudistuksessa STEA-avustusten käytön valvonnan ja takaisinperintöjen hoidon kytkeytyessä uudistuksessa yhä lähemmin toisiinsa STEA:n sisällä

kasvaa samalla puolestaan organisatorinen etäisyys takaisinperintöjen hoidon ja avustusten myöntämisen välillä myöntämistehtävien jäädessä edelleen ministeriöön. Onkin tärkeää kiinnittää erityistä huomiota riittävään tiedonkulkuun valvonnan ja takaisinperinnän viranomaistehtäviä hoitavan STEA:n ja valtionavustuksia myöntävän ministeriön välillä. Tässä varmaan auttaa STEA:n asema STM:n yhteydessä toimivana erillisviranomaisena.

Lisätietoja:

Johtava lainsäädäntöasiantuntija Kaj von Hertzen, kaj.vonhertzen@vtv.fi, 050 502 1062